

POZIȚIA CENTRULUI PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

**PRIVIND POLITICILE DE EXTINDERE A
SERVICIILOR DE ÎNGRIJIRE A COPIILOR (0-3 ANI)
ȘI REFORMAREA CONCEDIULUI DE
ÎNGRIJIRE A COPILULUI**

Această analiză este realizată de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Guvernul Suediei și Ministerul Afacerilor Externe al Regatului Danemarcei/DANIDA. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorilor.

I. EXTINDEREA SERVICIILOR DE ÎNGRIJIRE A COPIILOR 0-3 ANI

PROPUNERI DE POLITICI

1. Este nevoie de un program național de extindere a serviciilor de creșă. Autoritățile Centrale ar trebui să își asume o țintă de 50% de acces la creșe până în anul 2020 (în 2014 rata de acces era de 11,8%). Experiența de succes a Republicii Moldova în extinderea accesului la serviciile de educație preșcolară (în anul 2001 în Moldova, rata de acoperire cu servicii preșcolare în mediul rural era de 38,6%, iar în 2012 aceasta a ajuns la 71,4%) arată că doar o intervenție semnificativă din partea autorităților centrale poate garanta un progres în acest sens.

2. O primă etapă a intervenției (2017-2018) ar pune accent pe lărgirea accesului copiilor cu vârsta între 2-3 ani. În acest sens Codul Educației trebuie modificat pentru a prevedea că educația preșcolară începe de la a vârsta de doi ani.

3. Considerăm că unica modalitate de a asigura o astfel de rezultat este ca autoritățile centrale să stabilească un Fond Național pentru Creșe, care ar oferi cofinanțare Autorităților Publice Locale interesate să creeze asemenea servicii în circumscripțiile pe care le administrează. O asemenea intervenție de politică ar presupune alocarea resurselor financiare substanțiale din partea autorităților, în special pentru: (i) intervenții în infrastructură pentru a crea locurile pentru creșă, (ii) alocații anuale pentru fiecare copil întreținut în creșă pentru primii 3 ani de activitate.

4. Considerăm că impactul financiar al acestor măsuri ar fi neutru pe termen mediu. Este important să ținem cont de următoarele elemente cu referire la costuri și acoperirea acestora: **(i)** în multe localități, inclusiv în municipiul Chișinău, scade numărul copiilor din ciclul școlar, fapt care oferă posibilitatea de a adapta spațiile din instituțiile de învățământ pentru serviciile de creșă **(ii)** o parte din resurse ar putea fi obținute prin redirectionarea deducerilor fiscale de întreținător de la contribuabili în acest fond (anularea beneficiilor fiscale personale de întreținător și anume: scutirea personală art. 33, scutirea acordată soțului/soției art. 34, scutirea pentru persoanele întreținute art. 35), **(iii)** contribuțiile Autorităților Publice Locale – astfel se va asigura posibilitatea ca de aceste fonduri vor beneficia acele autorități locale care vor fi interesate să le mențină după ce susținerea financiară de la autoritățile centrale va expira și **(iv)** contribuțiile unor parteneri de dezvoltare strategici. Acoperirea costurilor de întreținere a locurilor de creșă ar putea fi acoperite și datorită faptului că: **(i)** mai puțini bani vor fi alocați pentru plățile în concediul de îngrijire a copilului, **(ii)** contribuțiile fiscale ale părinților, în special a mamelor care au copii de vârstă preșcolară încadrate în câmpul muncii, **(iii)** contribuțiile părinților pentru a acoperi o parte din costurile de întreținere a copiilor.

5. Adițional, autoritățile centrale trebuie să reglementeze și să faciliteze procedura prin care agenții de drept privat (agenții economici, prestatorii de servicii sociale) pot crea și presta servicii de creșă. Acest fapt ar presupune reglementarea exactă a procedurilor de înregistrare și acreditare. Considerăm că cerințele impuse la moment față de prestatorii de servicii de creșă sunt mult prea exagerate și oneroase. Acestea urmează a fi ajustate ținând cont de interesele supreme ale copilului, dar și de costurile reale pe care acestea le implică. Procesul de elaborare și aprobare a standardelor trebuie să fie finalizat până la sfârșitul anului 2016 într-un mod transparent și bazat pe evidențe.

6. Autoritățile urmează să faciliteze reglementarea prestării serviciilor individuale de îngrijire a copilului. Acest lucru trebuie să vizeze două elemente de bază: (i) cerințele minime față de calificările persoanelor fizice care ar dori să presteze asemenea servicii și modul de acreditare a acestora, și (ii) modul de reglementare a acestui tip de activitate din perspectivă fiscală și anume posibilitatea de a primi patentă de prestare a serviciilor individuale de îngrijire a copilului.

ARGUMENTARE – DE CE TREBUIE SĂ INVESTIM ÎN CREȘE?

Pentru femei, reconcilierea vieții profesionale și cea de familie devine tot mai dificilă. Datele cu privire la rata de ocupare a femeilor și bărbaților, care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară, indică o tendință divergentă – rata de ocupare a femeilor cu cel puțin un copil de vârstă preșcolară este în scădere, vezi figura 3. În 2014 diferența dintre femeile ocupate care nu aveau copii de vârstă preșcolară și cele care aveau un copil de vârstă preșcolară era de 20%, una dintre cele mai semnificative diferențe, dacă ar fi comparate în context european.

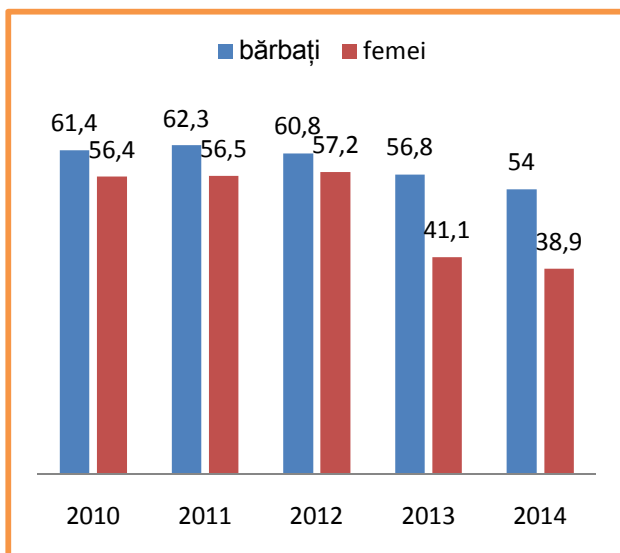

Figura 1: Rate de ocupare a bărbaților și femeilor (25-49 ani) care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară

Sursa: BNS

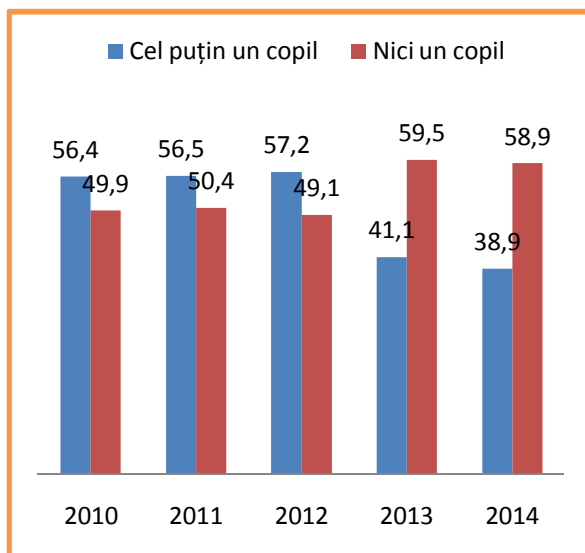

Figura 2: Rate de ocupare a femeilor (25-49 de ani) cu și fără copil de vârstă preșcolară.

Sursa: BNS

Nivelul redus de servicii de creșă contribuie la deteriorarea poziției femeilor pe piața muncii. Astfel, în țările în care nivelul de acces la servicii de creșă este redus, (i) rata de ocupare a femeilor de vârstă reproductivă este mult mai mică, iar (ii) diferența de gen la salarii crește. În 2014, valoarea pierderilor medii anuale, pe care le-au suportat femeile din cauza diferențelor salariale, a fost de 7620 MDL.

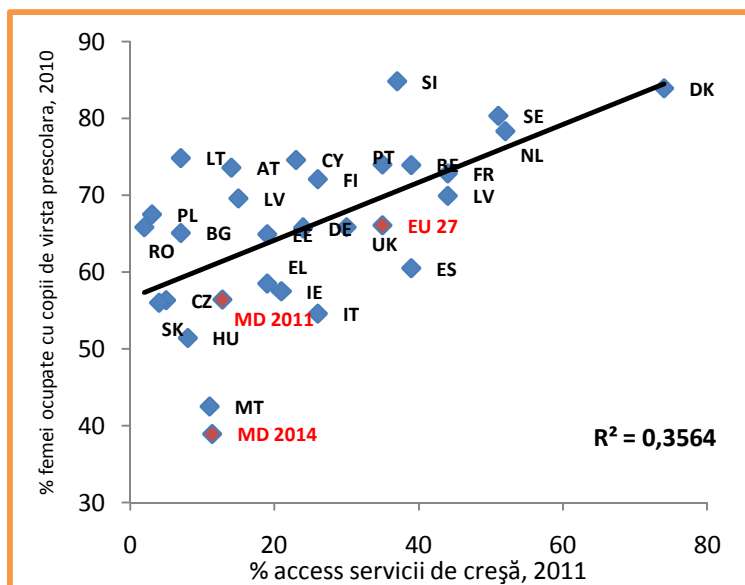

Figura 3: Relația dintre accesul la creșe și rata ocupării

Sursa: Eurostat, BNS

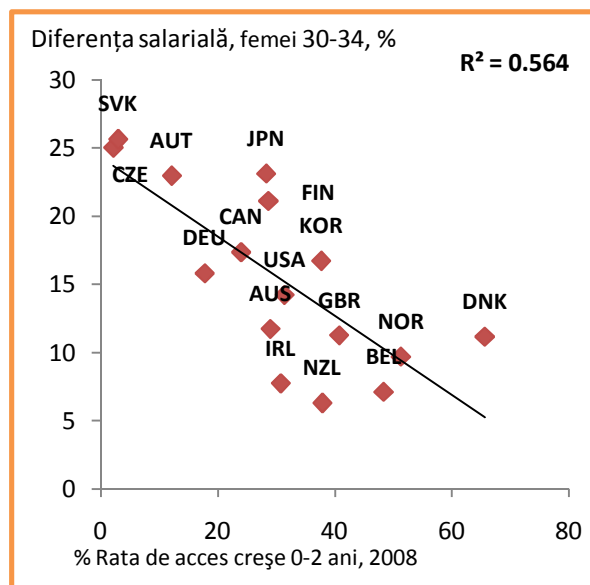

Figura 4: Relația dintre creșe și diferențele salariale.

Sursa: OECD

Politicile de ocupare a femeilor nu exclud politicile pronataliste. Experiența altor țări din Uniunea Europeană arată, că printr-un mix eficient de politici, femeile nu trebuie să aleagă între familie și carieră. Astfel, în multe țări din UE, în care rata de ocupare a femeilor este destul de înaltă, rata fertilității este una din cele mai mari – acestea sunt țările care oferă acces larg la serviciile de creșă, încurajează tații să se implice în utilizarea concediului de îngrijire a copilului etc.

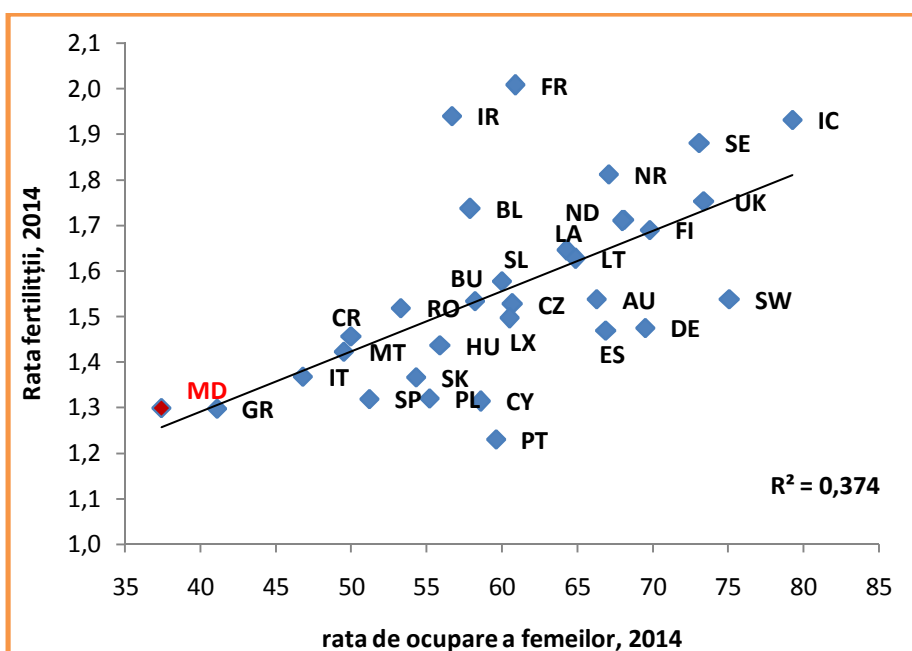

Figura 5: Rata ocupării femeilor și rata fertilității,
Sursa: Eurostat

II. REFORMA CONCEDIUL DE ÎNGRIJIRE A COPILULUI

PROPUNERI DE POLITICI

1. Introducerea posibilității ca părinții să decidă grila de opțiuni pentru perioada concediului de îngrijire a copilului. Reforma concediului de îngrijire a copilului trebuie să ofere maximă libertate părinților să decidă care este perioada acestuia. În acest sens sistemul trebuie să ofere maximă flexibilitate și trebuie să acomodeze opțiunile părinților pe întreg spectrul de opțiuni: de la acei părinți care doresc o perioadă mai scurtă a concediului (mai bine plătit și oferirea serviciilor adecvate de creșă) la părinții care preferă o perioadă mai îndelungată (perioada mai îndelungată va presupune plăți mai mici). Din perspectivă tehnică considerăm că autoritățile dețin toate posibilitățile necesare pentru a realiza acest lucru. La baza grilei de opțiuni ar putea sta o formulă de calcul care ar calcula valoarea indemnizației în baza a câteva elemente: (i) dacă părinții sunt sau nu asigurați, (ii) perioada concediului de care va beneficia mama, (iii) perioada concediului de care va beneficia tata. Grila de opțiuni ar urma să fie negociată și agreeată la începutul concediului cu ambii părinți.

2. Dat fiind situația pe piața muncii și cea demografică, reforma concediului de îngrijire a copilului trebuie să încurajeze reîntoarcerea cât mai rapidă a mamelor pe piața muncii. În acest sens, modalitatea de calcul a grilei de beneficii ar trebuie să determine faptul că valoarea indemnizației pentru îngrijirea copilului acordată mamelor trebuie să fie indirect proporțională cu durata concediului. Astfel, primele luni ale concediului acestea ar putea fi plătite la un procent mai mare (60%-50%), iar după primul an de zile, acesta să descrească rapid.

3. Reforma concediului de îngrijire a copilului trebuie să determine tații să opteze pentru a beneficia de concediul paternal. În acest sens, modalitatea de calcul a grilei de beneficii trebuie să penalizeze tații

care nu optează cel puțin pentru o perioadă minimă din concediu (care poate începe cu 1 lună și poate fi prelungită până la 4-5 luni) și să ofere suplimente financiare acelor tați care optează să beneficieze mai mult decât perioada minimă. În acest caz, plățile indemnizațiilor pentru tați ar fi direct proporționale cu perioada concediului – cu cât mai mult tații optează să îngrijească copiii cu atât va crește plata indemnizației.

4. O condiție a reformei concediului de îngrijire a copilului este constituirea extinderii serviciilor de creșă de la 0-3 ani. Dacă asemenea servicii nu vor exista, reforma concediului de îngrijire a copilului nu va avea rezultatele scontate.

ARGUMENTARE – DE CE AVEM NEVOIE DE O REFORMĂ PROFUNDĂ A CONCEDIULUI DE ÎNGRIJIRE A COPILULUI?

Concediul de îngrijire a copilului, cum este prevăzut acum în Moldova, eșuează din toate punctele de vedere: (i) Nu sporește fertilitatea / nu motivează cuplurile să aibă mai mulți copii; (ii) Reduce participarea femeilor cu copii mici pe piața muncii; (iii) Nu-i motivează pe tați să participe și ei la îngrijirea copiilor; (iv) Este o povară pentru angajatori, care trebuie să mențină locul de muncă îngrijitorului pe o perioadă mai lungă decât oricare țară în Uniunea Europeană; și (v) Creează premise pentru discriminarea indirectă a femeilor de vârstă reproductivă atunci când vor să se angajeze. În contextul țărilor europene, Moldova are cea mai lungă perioadă a concediului de îngrijire a copilului și una dintre cele mici indemnizații raportate la salariu (figura 6). Este important de menționat că-n țările Uniunii Europene schemele de calculare a indemnizației sunt foarte diferite. De exemplu, în Austria, tânărul familie are 5 opțiuni de divizare a concediului – cu cât mai mare indemnizația, cu atât mai scurt concediu. În Estonia sunt 2 opțiuni: 100% din salariu pe o perioadă mai scurtă sau o rată fixă a indemnizației pe o perioadă mai lungă. În Suedia primele 390 de zile ale concediului sunt plătite la 80% din salariu, iar următoarea perioadă la o rată fixă. Pe de altă parte, în Grecia, Irlanda, Spania, Regatul Unit, Malta și Cipru, concediul de îngrijire a copilului este neplătit.

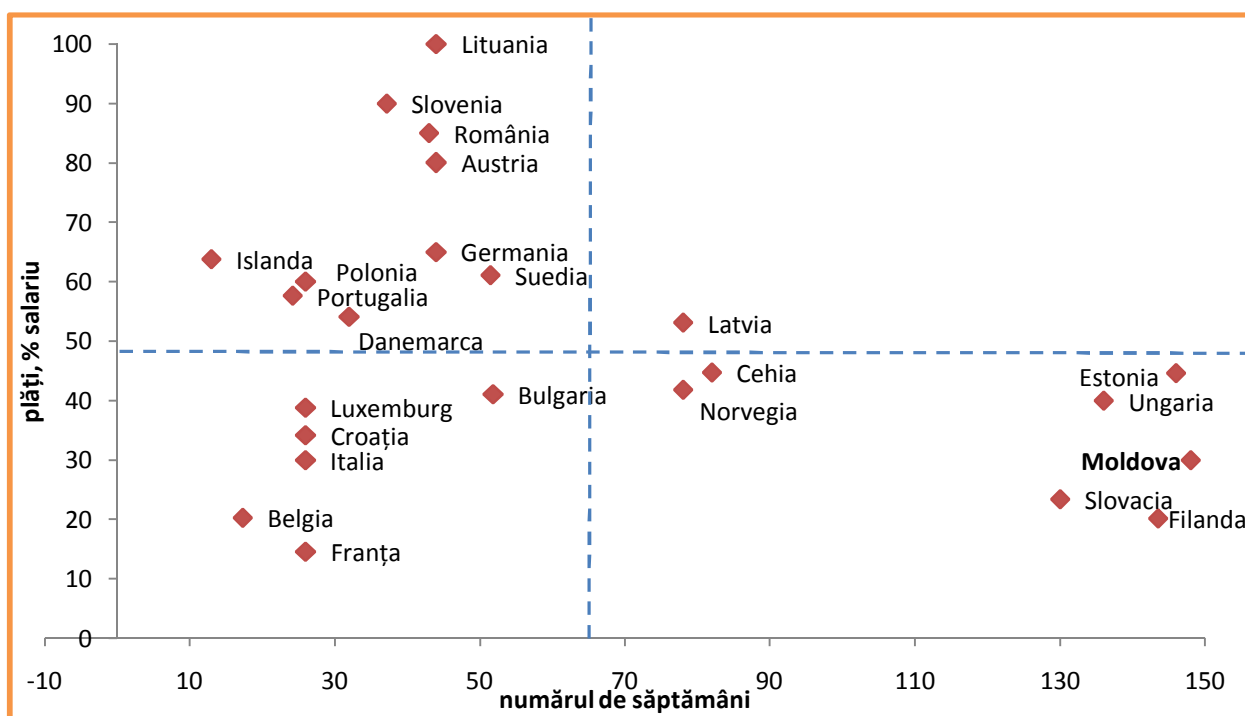

Figura 6: Durata concediului de îngrijire a copilului și mărimea indemnizației pentru anul 2015
Sursa: OECD family database (PF2.1).

Majoritatea țărilor care au o perioadă scurtă a concediului, oferă servicii extinse de creșă. Practica altor țări arată că reducerea efectivă a concediului de îngrijire a copilului trebuie să fie complementată de lărgirea accesului copiilor la servicii de creșă. Și în acest caz, Moldova se află printre țările care au o perioadă îndelungată a concediului și o rată de acces a copiilor de vârstă 0-3 ani la servicii de creșă (figura 7).

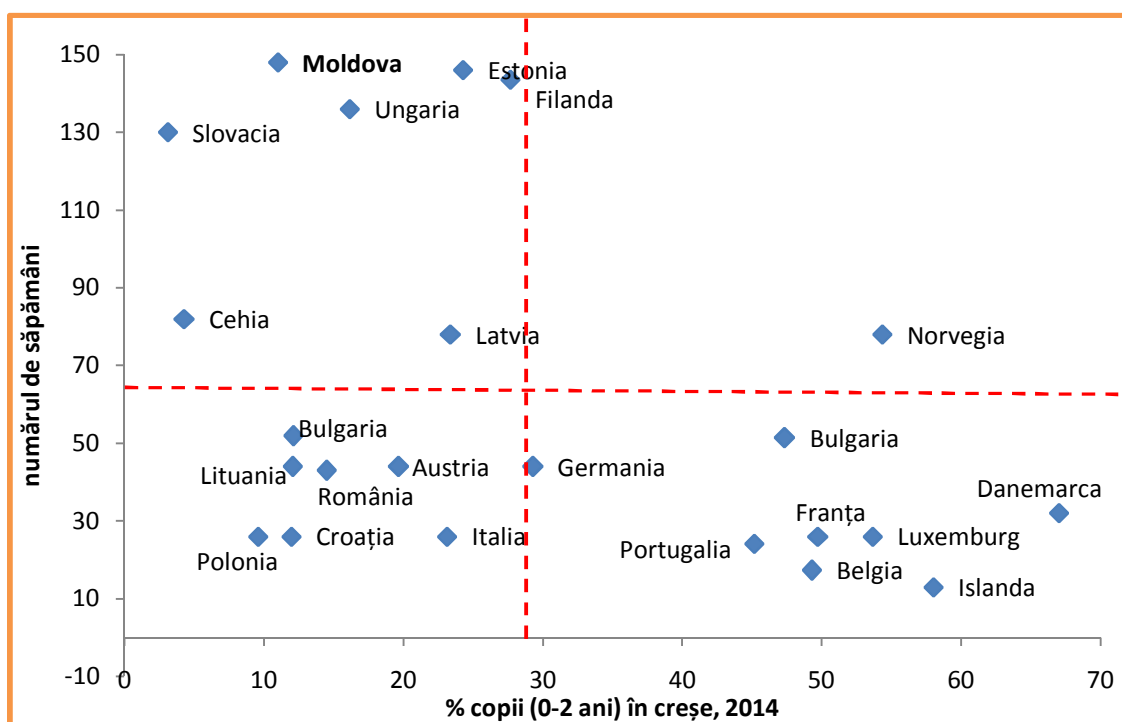

Figura 7: Durata concediul de îngrijire a copilului și rata de acces la creșe copii (0-2 ani). Moldova (0-3 ani)
Sursa: OECD Family database (PF3.2), BNS

Durata concediul de îngrijire a copilului afectează diferențele salariale dintre bărbați și femei. Modul în care este reglementat concediul de îngrijire a copilului are un impact serios asupra diferențelor salariale. Cu cât acest concediu este mai îndelungat pentru mame, cu atât diferențele salariale tind să crească (vezi figura 8). În Republica Moldova, concediul de îngrijire a copilului este efectiv cel mai îndelungat și cel mai prost plătit, comparativ cu țările din UE, iar 98% din cei care utilizează acest concediu sunt femeile.

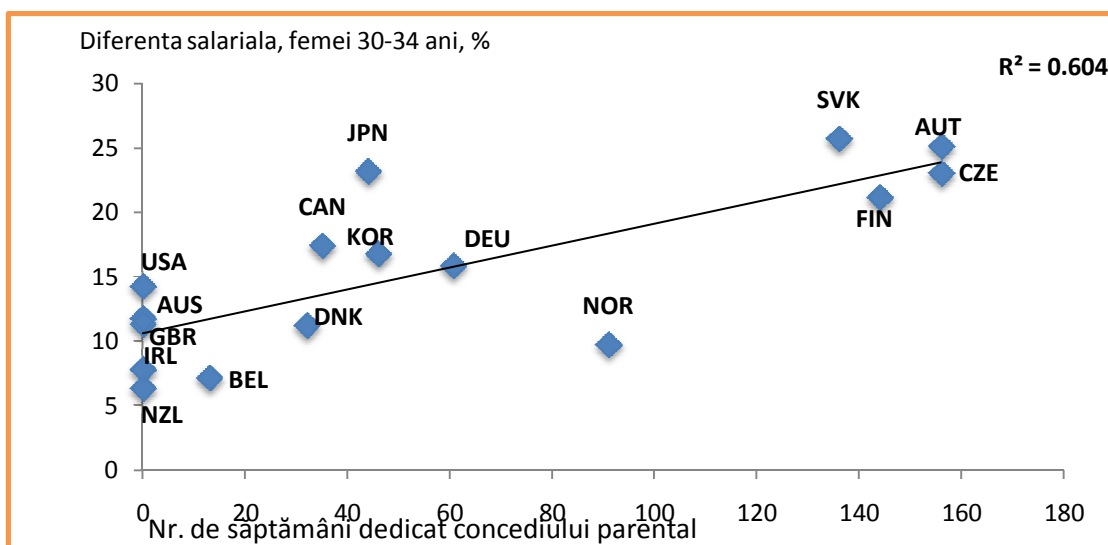

Figura 8: Diferențe salariale și durata concediului parental
Sursa: Reducing Gender Gap, Act Now, OECD

DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

Creat în anul 1998, *Centrul National de Studii si Informare pentru Problemele Femeii „Parteneriat pentru Dezvoltare” (CPD)* este o instituție obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/sale, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plenar în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare"
str. Armenească, 13
Chisinau, MD-2012, Republica Moldova
Tel./ fax: +(373 22) 24-13-93
Tel.: +(373 22) 23-70-89; 20-71-58; 20-71-57
www.progen.md,
e-mail: cpd@progen.md